

POSTENS INTERNATIONELLA FRIMÄRKSFILMER

Av Rune Nilo

Det dök en dag upp ett filmpaket på Poststyrelsens PR-avdelning innehållande en film från ett fjärran land vid namn Papua Nya Guinea. Ingen kände till landet och ingen visste vad det var för slags film. Därför var spänningen stor när den skulle köras i filmrummet. Det visade sig vara en intressant film, kallad »Molala Harai», om hur missionären Bert Brown i den nya staten norr om Australien vid samtal med befolkningen upptecknade folksagor och samlade bilder från gamla vapen och annat. Ett par av sagorna berättades sedan till tecknad film på ett både dramatiskt och charmfullt sätt. Det framkom att båda sagorna hade fått till följd en serie frimärken av Bert Browns hand.

Anledningen till att filmen skickats till det svenska postverket var en artikel i Världspostföreningens tidskrift *Union Postale* om den serie internationella frimärksfilmer som vi höll på — och fortfarande håller på — att åstadkomma i Sverige. Vid det här laget omfattar serien 22 filmer från tio länder (plus Förenta Nationerna).

Bakgrunden till serien var att Sveriges Radios utlandsprogram i mitten av 1960-talet lät spela in en engelskspråkig film, där man följde tillkomsten av ett svenskt frimärke från idé till färdigt märke. Det handlade om Drottningholmsfrimärket som hugfäste den unika slottsteaterns 200-årsjubileum 1966. Filmen kallades »A Stamp for a Jubilee». Poststyrelsen lät göra en svenskspråkig version av filmen, som fortfarande är mycket omtyckt och flitigt lånad från Postfilm i Stockholm.

Ett par år senare spred sig i svenska filmkretsar nyheten att en engelsk frimärksfilm väckt uppmärksamhet vid filmfestivalen i Berlin. Det gick att få låna en kopia av filmen, som hette »Picture to Post», från London. Den visade sig vara en både innehållsmässigt och filmtekniskt högklassig skildring av hur engelska frimärksskapare arbetar, varför det beslöts att

Den engelska drottningens porträtt framställs i filmen »Konstverk på Posten».

den skulle förvärvas av Poststyrelsen. Filmen försågs i London med svenskt tal av ett par av Sveriges Radios medarbetare i den engelska huvudstaden. Den svenska titeln blev »Konstverk på Posten». Även andra svenska film-distributionsföretag hade varit ute efter att få visningsrätten till filmen i Sverige, vilket man förstår med tanke på det stora intresse för den bland filmlånare som blivit följden.

Serien av frimärksfilmer växer

Eftersom efterfrågan blev allt större från filmlånarnas sida dök tanken upp att försöka få tag på än fler frimärksfilmer. En skrivelse gick från Poststyrelsen till ett antal länder som vi antingen visste hade frimärksfilmer eller också anade att de borde ha sådana. Det blev flera »napp» och serien utökades först med en fransk film som kom att kallas »Den galliska tuppen». Denna visar hur en fransk konstnär både tecknar och graverar ett frimärke. Filmen har genom sin speciella charm blivit omtyckt och lånas fortfarande trots att den inte var helt ny ens när den kom till Sverige. Den försågs med s k undertexter, vilket betyder att man läser på svenska i nederkanten av filmen vad som sägs av speakern eller skådespelarna i filmen.

Från Holland kom en likaledes inte helt ny men trevlig film, som döptes till »Holländska miniatyrer». Den ger med hjälp av bla frimärken en

skildring av det låglänta landet ur historisk, kulturell och samhällslig synpunkt.

Vårt södra broderland bidrog med en film om dansk frimärksframställning som helt enkelt kallas »Frimärket». I den får man bl a se vår flitige hovgravör Czeslaw Slania i arbete.

Från USA kom en frimärksfilm som bl a skildrar landet i dag och hur det var förr. Originaltiteln till filmen, »Stamps: A Nation's Calling Cards», syftar på att frimärken är något av ett lands visitkort, men vi valde att kalla den »Månfrimärket». Inledningen till filmen visar nämligen de berömda första stegen av mänsklig fot på månens yta en oförglömlig julidag 1969 och vidare skildras bl a framställningen av det frimärke som återger denna händelse.

De aktuella astronauterna återfinns även i en annan frimärksfilm, nämligen »Fredens budbärare» som är producerad av Förenta Nationerna. Förutom att filmen ger en bred skildring av FN:s omfattande hjälpverksamhet runt omkring i världen, så visas det hur besättningen hyllas av generalsekreterare U Thant vid ett besök i världsorganisationens högkvarter i New York.

Nya Zeeland är ett land som väl de flesta av oss här i Sverige har ganska dimmiga begrepp om. Så när det kom fram en film om landet och dess historia förvärvades kopior till vår serie. Den döptes till »Svunna dagar». De olika filmerna har följande efterhand kommit att lånas inte bara av filatelist- och andra föreningar utan även av skolor. Där ser man inte enbart på dem som frimärksfilmer utan de kan visas i samband med undervisning i text historia och geografi.

Svenskt lyckokast

Men det fanns behov av fler svenska frimärksfilmer så därför spelade Poststyrelsen in en film som kom att kallas »Märkesmänniskor». Det var den unge filmskaparen *Anders Wahlmark* som presenterade en idé på ett enda papper. Han gick sedan ut med ett filmteam och frågade kända och okända människor, unga och gamla, filatelister och folk utan intresse för frimärkssamlande vad de ansåg om denna världens mest utbredda hobby (idrottsrörelsen undantagen). Av tre och en halv timmars material klippte han sedan ihop en 18 minuter lång film som kom att utgöra kärnan i en särskild frimärksskampanj, nämligen den som fortfarande pågår och som har mottot »Lägg märke till märke».

Varje år anordnar Sveriges Public Relations Förening en tävling om vilken som är det gångna årets bästa i Sverige producerade PR-film. I tävlan med 35 andra filmer med de mest skiftande innehåll utsågs »Märkesmänniskor» till »Årets PR-film 1972».

Ett par andra svenska frimärksfilmer har journalisten, sångaren, TV- och radiomannen, gastronomen m m *Karl Sjunnesson* svarat för. Dels är det »Jag ett frimärke» i vilken olika grupper försöker tolka noterna på frimärket från 1971 till Musikaliska Akademiens 200-årsjubileum. Det är inte bara ett par skolklasser i Falkenberg som syn- och hörbarligen visar hur de uppfattat saken, utan även en grupp interner i Norrtäljefängelset som fått fram något av »Fångens klagan». En annan film som Karl Sjunnesson producerat är »En hiskelig historia» som handlar om det gula feltrycket av Tre Skilling Bancofrimärket. Inom filmens 17 minuter har han lyckats få med inte mindre än fyra mord!

»From Sweden with Love»

Samarbetet med Sveriges Radios utlandsprogram har fortsatt. Det har bl a resulterat i en internationellt känd svensk filmserie som kallas »From Sweden with Love» och har regisserats av *Victor Lindgren*. Det är fem fristående filmer om vardera fyra eller åtta minuters längd som med hjälp av bl a frimärken skildrar Norrland, vintersport, Postverkets historia, ut-

*En ovanlig passagerare tar motvilligt plats i en postdilgens i filmen
»From Sweden with Love».*

vandringen till USA samt Alfred Nobel och hans verk. De har i Sverige satts samman till två filmer med namnen »Norrland» och »Historisk rapsodi». I utlandet visas serien som en film om Sverige med 28 minuters längd. Svenska Institutet har köpt kopior i olika språkversioner för över 50 000 kronor och placerat dem för utlåning på främst svenska ambassader runt om i världen. Dessutom har »From Sweden with Love» visats helt eller delvis i TV — ofta som sk pausutfyllnadsfilmer — i en mängd olika länder, där de gör propaganda för både Sverige och svenska frimärken.

Ytterligare ett avsnitt i serien erbjuds TV-företag sedan årsskiftet 1974—75 och det handlar om flygposten och dess historia. Med hjälp av inslag ända från 1905 i gamla SF-Journalen, som Sveriges Radio förvärvat, och nyupptagningar visas hur postverken runt om i världen ekonomiskt hjälpt till att bygga upp flyget. Frimärken med flygpostmotiv har det inte varit svårt att få tag på för återgivning i filmen. En längre version avsedd endast för Sverige har också producerats och den kallas kort och gott »Flygpost».

Det senaste tillskottet i serien »Postens Internationella Frimärksfilmer» har även det producerats i samarbete med Sveriges Radios utlandsprogram

Anders Wåhlmark i regitagen under inspelningen av filmen »Småsammlare».

och heter »Småsammlare». Återigen är det Anders Wåhlmark som ligger bakom och han har använt ungefär samma metod som han gjorde med »Märkesmänniskor», fast han denna gång arbetat med och för ungdomar. Filmen vänder sig även till utlandet i sin engelska grundversion. Den skildrar inte bara vilken trevlig hobby frimärkssamlandet är utan den syftar även till att visa hur meningsfylld fridtidssysselsättning ungdomar på detta sätt får i ett land som är känt vida omkring för sin sociala omvårdnad.

Fler filmer från Papua Nya Guinea

Det har efterhand blivit ökat utbyte med Papua Nya Guinea som lett till att ytterligare två frimärksfilmer från detta fjärran land kan lånas hos Postfilm. Den ena heter »Frimärket berättar» och skildrar med hjälp av bl a frimärken den unga statens utveckling de senaste decennierna. Den andra kallas »Magnifika miniatyrer» och visar fjärlens liv och fjärlar på frimärken.

Västtysklands bidrag i serien är en mycket händelserik film, »Tyska frimärken», som inte bara ger tysk frimärkshistoria utan även prov på olika trycktekniska metoder att framställa frimärken.

En historisk scen ur filmen »Tyska frimärken».

Stridsscen från slaget vid Hastings år 1066 i filmen »Efter pilen — Storbritannien genom nio sekel».

En film från Östeuropa finns också med och den heter »Ungerska frimärken». Filmen skildrar med hjälp av bl a frimärken ungersk historia och inslag i dagens samhälle.

Ännu en engelsk film har kommit att glädja finsmakarna inom filmens och filatelins område. Den heter på svenska »Efter pilen — Storbritannien genom nio sekel» och skildrar landets historia från slaget vid Hastings 1066 med hjälp av bl a frimärksbilder och citat av stora mästare inom den engelska litteraturen. Originaltalet läses på ett så lysande sätt av den kände engelske skådespelaren Anthony Quayle att det bedömdes att det inte gick att ersätta hans röst med en aldrig så skicklig svenskspråkig speaker. Fil. doktor Jane Lundblad engagerades att tolka originaltexten som sedan återgavs i form av undertexter på filmen.

»Cinephilia Stockholmia 74»

Filmen kom att spela en huvudroll i frimärksfilmfestivalen »Cinephilia Stockholmia 74» i samband med den internationella frimärksutställningen några minnesrika septemberdagar i S:t Eriks-Mässans lokaler. Inför organiserandet av »Stockholmia 74» väcktes ett förslag att anordna en frimärksfilmfestival, eftersom vi nu visste att det fanns en hel del kortfilmer med frimärksanknytning runt om i världen. Inbjudan gick ut till bl a all världens postförvaltningar och med hjälp av medarrangören Svenska Film-institutet via filmtidningar även till filmproducenter.

22 filmer anmäldes och av dem fanns elva i vår serie. Grand Prix erövrades av »Efter pilen — Storbritannien genom nio sekel» med följande motivering av juryn: »För dess artistiskt inspirerade och filatelistiskt inspirerande skildring av en nations kulturhistoria.»

Priser tilldelades även »Konstverk på Posten», »Molala Harai», »Märkesmänniskor» och en film »Franskt frimärkstryck» som hade sin urpremiär på »Cinephilia Stockholmia 74». Den sistnämnda filmen visar på ett

Turnéledaren Sune Malmgren intresserar en pensionär i Lindesberg att delta i en frimärksomröstning i samband med kampanjen »Lägg märke till märke».

»Lägg märke till märke»-arrangemang med lokal sandwichman på biografen Grand i Eskilstuna.

mycket skickligt sätt hur man i Frankrike inte bara framställer frimärken till det egna landet utan även till ett 20-tal andra. Det beslöts därför att filmen skulle införlivas med vår serie.

»Lägg märke till märke»

Den huvudsakliga utlåningen av bl a frimärksfilmer sker alltså från Postfilm i Stockholm. Som tidigare nämnts pågår dock en frimärksskampanj »Lägg märke till märke» med filmvisningar som en huvudingrediens. På basis av testföreställningar i den lilla staden Arboga, den större Uppsala och den stora Göteborg våren 1971 har det byggts upp en verksamhet som fortsatt och med hjälp av postfolk och filatelister runt om i landet ständigt utvecklas till fromma för intresset för frimärken. Den 4 februari 1975 var något av en märkesdag i kampanjens korta historia, ty då överlämnades en frimärksgåva till en elev vid Högsbyskolan nära Oskarshamn med anledning av att han var den 100 000:e besökaren.

Kampanjen bedrivs med hjälp av vad som kallas Postens Filmbil som vid det här laget blivit känd i praktiskt taget hela Sverige. På taket finns i en låda en liten frimärksutställning på temat »Frimärken som hobby» och i lastutrymmet bl a en 16 mm filmprojektor, frimärksfilmerna samt kuvert med broschyrer och vykort med frimärksmotiv som delas ut till alla besökarna. Kampanjen har blivit mycket uppmärksammas inte bara av besökarna utan även av t ex ortstidningarna. Fråga är väl om det finns någon i Postverket som blivit så flitigt intervjuad och avfotograferad som huvudsaklige turnéledaren Sune Malmgren.